

עצוב? הוא לא באמת מתכוון לזה:

השפעת קבוצת ההשתייכות, האמון ותפיסת הסכסוך הערבי-ישראלי על אופן פרשנות הבעות פנים כאותנטיות.

דקלה יונה

תקציר

ניתן לומר כי אינטראקציות חברתיות הן הבסיס ליחסים בינאישיים. חלק מהבנה של סיטואציה חברתית משתקפת אלינו בהבעות פנים של הסובבים אותנו, בכך הם מעבירים אלינו את התחושות והרגשות שלהם. מכאן, שהבסיס להבנה מעין זו, היא היכולת לתפוס ולפרש את ביטויי רגשות אלה (Richeson, Dovidio, Shelton, & Hebl, 2007). אומנם, פעמים רבות עשויה להתקבל פרשנות שגויה, דבר שעשוי לקרות עקב הקשר הסיטואציה, השפעות תרבותיות, וציפיות מהסיטואציה עצמה (Carroll & Russell, 1996; Inzlicht, Kaiser, & Major, 2008; Matsumoto, 1989). יותר ויותר מחקרים כוללים את השפעת הקבוצה החברתית על פרשנות שגויה מעין זו (Lazerus, Ingbretsen, Stolier, Freeman, & Cikara, 2016). המחקר בתחום חקר הרגשות דן רבות עד כה בעיקר בתחומים של אוניברסליות של רגשות, לעומת השפעות חברתיות על ביטויים רגשיים (Darwin, 1998; Ekman, 1982; Ekman & Friesen, 1971; Elfenbein & Ambady, 2002; Scherer, Clark-Polner, & Mortillaro, 2011). תחום האותנטיות נחקר מעט. במחקר הנוכחי נבחנה השפעת קבוצת השתייכות על פרשנות של ביטוי רגשי (הבעות פנים), ובפרט על תפיסת הרגש כאותנטי, לצד השפעות של יחסי אמון והשפעות קבוצת ההשתייכות אשר נמצאות במצב של קונפליקט, על זיהוי, עוצמת ופרשנות הרגשות.

בהמשך לכך, נעשה שימוש בסט תמונות מתוקפות מתוך ADFES (Van der Schalk et al., 2011). המניפולציה הייתה מתן שם שונה (ערבי/יהודי) לתמונה זהה, דבר שסייע ביצירת קטגוריזציה חברתית (יהודים – קבוצת פנים, ערבים – קבוצת חוץ). למרות שהמשתתפים במחקרים ראו בפועל את אותו מודל בדיוק, מחציתם האמינו כי מדובר בדמות מקבוצת הפנים ומחציתם האמינו כי מדובר בדמות מקבוצת החוץ.

כפי ששיערנו, נמצא כי בקרב קבוצת הפנים, דיוק הזיהוי המובע ותפיסתו כאותנטי היו גבוהים יותר. כמו כן, השערתנו לגבי הקשר בין קבוצת ההשתייכות ובין היכולת לבטוח באחר, אוששה באופן חלקי. בחלק של האמון הבין-אישי, שנבדק ע"י שאלת האמון שהתייחסה לאמון כלפי המודלים שהוצגו – לא נמצא הבדל מובהק. אומנם, בשאלון האמון הבין קבוצתי בהקשר של פיוס, נמצא הבדל מובהק והובעו עמדות של חוסר אמון כלפי קבוצת החוץ.

ההשערה שדנה בעוצמת הרגשות אוששה באופן חלקי. מתוך ששת הרגשות שהוצגו, רק ארבע נמצאו בעלי הבדל מובהק בין קבוצת ההשתייכות (עצב, גאווה, כעס וניטרליות), כאשר העוצמות תועדו גבוהות יותר רק בקרב חברי החוץ. כמו כן, בהתאם להשערתנו, הבעת פנים ניטרלית זוהתה יותר כרגש סלידה בקרב קבוצת החוץ, מאשר אצל חברי קבוצת הפנים. לבסוף, השערותינו אודות הקשר בין דיוק בזיהוי הרגש ובתפיסתו כאותנטי ובין עמדות חיוביות לגבי סיום הסכסוך, לא אוששה.

ידוע כי אנשים מגיבים להבעת רגשות בצורה שונה. במחקר זה מצאנו כי לא רק הרגש בפני עצמו משפיע, אלא בנוסף, גם הייחוס של קבוצת ההשתייכות של מביע הרגש ושל האדם ששופט את הרגש שהוצג מולו. במחקר זה עלה, כי גם במקרה בו אותו אדם ממש הביע את אותו הרגש בדיוק, הפרשנות הייתה שונה לגמרי כאשר ניתן לאותו אדם שם אחר. אין לנו ספק שממצא זה עשוי להשפיע על התגובה והיחסים כלפי קבוצת השתייכות שונות.